

SKRIFTLIGT SPÖRSMÅL 490/2005 rd

Försäkringsinspektionens åtgärder för att få försäkringsbolag att tillämpa lagliga försäkringsvillkor

Till riksdagens talman

Målsättningen att göra homosexuella par mer jämställda med äkta makar förverkligades genom lagen om registrerat partnerskap (nedan partnerskapslagen), som antogs av riksdagen på senhösten år 2001. Enligt partnerskapslagen ska en bestämmelse som gäller äktenskap också tillämpas på registrerat partnerskap, precis som en bestämmelse som omnämner äkta make enligt partnerskapslagen ska gälla även en part i ett registrerat partnerskap, om inte annat uttryckligen föreskrivs i ifrågavarande lag. Trots detta klart uttalade syfte från lagstiftarens sida finns det i det finska samhället ännu idag aktörer som vägrar erkänna att de homosexuella paren ska jämföras med äkta makar.

Ett ganska färskt exempel, som ingalunda är det enda fallet av sin art, är ett försäkringsfall där en person blivit förvägrad ersättning ur en livförsäkring på den grunden att han levat i ett registrerat partnerskap med den försäkrade. Den registrerade partnern ansågs inte innehålla förmånstagarställning, då försäkringsvillkoren endast nämnde äkta make som förmånstagare. Det är ingalunda lagstiftningen som är otydlig på denna punkt, utan det handlar om en vägran att följa de positiva ändringar i lagstiftningen som samhällets attitydutveckling fört med sig.

Försäkringsinspektionen har genom ett beslut den 14 februari 2005 (Dnr 6/410/2005) på ett allmänt plan tagit ställning till det sätt som delegationen för grupplivförsäkringsärenden, som verkar i anslutning till Livförsäkringsbolaget Retro,

tillämpar och tolkar försäkringsvillkoren i arbetstagarnas grupplivförsäkring. Delegationen förvägrade den person som levat i ett registrerat parförhållande ersättning ur den grupplivförsäkring där hans partner var försäkrad på den grund att den person som levat i registrerat partnerskap med den avlidne inte finns omnämnd som förmånstagare i grupplivförsäkringen och inte heller enligt delegationens tolkning av villkoren bör jämföras med en äkta make. Delegationen har dock endast konstaterat ordalydelsen i försäkringens villkor och uppenbarligen struntat i att beakta den ikraftvarande lagstiftning som reglerar försäkringar och innehållet i försäkringsvillkor och som skulle tvinga delegationen att utvidga förmånstagarförordnandet att åtminstone via tolkning gälla också partner som lever i registrerat partnerskap.

På arbetstagarnas grupplivförsäkring tillämpas till vissa delar försäkringsavtalslagen, vars bestämmelser i huvudsak är tvingande lag. Försäkringsavtalslagens bestämmelse i 50 § om tolkningen av förmånsförordnanden ska enligt lagens 4 § tillämpas också på grupp-försäkringar. Om försäkringstagarens *make* har förordnats till förmånstagare är förordnandet i kraft till förmån för den som försäkringstagaren var gift med vid sin död enligt 50 § 2 momentet. Enligt partnerskapslagen 8 § 4 momentet ska i sin tur, som ovan redan nämnts, en bestämmelse som gäller make också tillämpas på en part i ett registrerat partnerskap om inte annat nämns i lagen. I för-

säkringsavtalslagen görs inget undantag från partnerskapslagen och således ska innehållet i 50 § 2 momentet tolkas inbegripa part i registrerat partnerskap. Precis som Försäkringsinspektionen konstaterar i sitt beslut är alltså försäkringsvillkoren gällande förmånstagare i arbetstagarernas grupplivförsäkring lagvidriga.

Trots att Försäkringsinspektionen skulle kunna vidta stränga åtgärder har den valt att i sitt beslut endast *konstatera* att de villkor i arbetstagarernas grupplivförsäkring som gäller förmånstagare *borde* ändras så att de motsvarar den gällande lagens syfte för att *undvika oklarheter*. Eftersom det här är frågan om en principiellt viktig sak, och Försäkringsinspektionen ansett det klart att försäkringsvillkoren i fråga är lagvidriga, måste man se till att en ändring fås till stånd. Vars och ens rätt till ersättning får inte vara beroende av hur långt personen i fråga har resurser att besvä-

ra sig i sitt eget ärende, Vanliga medborgare måste kunna lita på att det som enligt lag tillhör dem självfallet tillfaller dem utan extra kostnader eller kunskap.

Med hänvisning till det som anförts ovan får jag i den ordning 27 § riksdagens arbetsordning föreskriver ställa följande spörsmål till den minister som saken gäller:

Vad ämnar ministern vidta för åtgärder för att se till att Försäkringsinspektionen i dylika fall, där klart lagvidriga försäkringsvillkor tillämpas av försäkringsbolagen, vidtar sådana påtryckningsåtgärder som står till dess förfogande att de får tillsynsobjektet att ändra på sina lagvidriga försäkringsvillkor så att dessa motsvarar gällande lag?

Helsingfors den 20 maj 2005

Eva Biaudet /sv

KIRJALLINEN KYSYMYS 490/2005 vp**Vakuutusvalvontaviraston toimenpiteet vakuutusyhtiöiden saamiseksi soveltamaan laillisia vakuutusehtoja*****Eduskunnan puhemiehelle***

Tavoite homoseksuaalisten parien tekemisestä tasa-arvoisemmiksi aviopuolisoihin nähden toteutui lailla rekisteröidystä parisuhteesta (jäljempänä parisuhdelaki), jonka eduskunta hyväksyi loppusyksystä 2001. Parisuhdelain mukaan avioliittoa koskevaa säännöstä sovelletaan myös rekisteröityyn parisuhteeseen täsmälleen samoin kuin aviopuolison mainitsevan säännöksen tulee parisuhdelain mukaan koskea myös rekisteröidyn parisuhteen osapuolta, jollei kyseisessä laissa nimenomaisesti muuta säädetä. Tästä lainsäätäjän taholta selkeästi lausutusta tavoitteesta huolimatta suomalaisessa yhteiskunnassa on vielä nykyään toimijoita, jotka kieltäytyvät tunnustamasta, että homoseksuaaliset parit tulee rinnastaa aviopuolisoihin.

Melko tuoreena esimerkkinä, joka ei suinkaan ole ainoa laatuaan, on vakuutustapaus, jossa henkilöltä kiellettiin henkivakuutuksesta maksettava korvaus sillä perusteella, että hän oli elänyt rekisteröidyssä parisuhteessa vakuutetun kanssa. Rekisteröidyllä parisuhteen osapuolella ei katsottu olevan edunsaajan asemaa, koska vakuutusehdot mainitsivat ainoastaan aviopuolison edunsaajana. Lainsäädäntö ei suinkaan ole epäselvä tässä kohdin, vaan kyse on kieltäytymisestä noudattaa lainsäädännön myönteisiä muutoksia, joita yhteiskunnan asennekehitys on tuonut mukanaan.

Vakuutusvalvontavirasto on päätöksellään 14 päivänä helmikuuta 2005 (Dnro 6/410/2005) ottanut yleisellä tasolla kantaa tapaan, jolla ryh-

mähenkivakuutusasiain neuvottelukunta, joka toimii Henkivakuutusosakeyhtiö Retron yhteydessä, soveltaa ja tulkitsee työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen vakuutusehtoja. Neuvottelukunta kielsi rekisteröidyssä parisuhteessa eläneeltä henkilöltä korvauksen ryhmähenkivakuutuksesta, jossa hänen kumppaninsa oli vakuutettu sillä perustella, että kuolleen henkilön kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa elänyttä henkilöä ei ole mainittu edunsaajana ryhmähenkivakuutuksessa eikä häntä myöskään neuvottelukunnan ehtoja koskevan tulkinnan mukaan tule rinnastaa aviopuolisoon. Neuvottelukunta on kuitenkin ainoastaan todennut vakuutuksen ehtojen sanamuodon ja ilmeisesti jättänyt vaille huomiota voimassa olevan lainsäädännön, joka säätelee vakuutuksia ja vakuutusehtojen sisältöä ja joka pakottaisi neuvottelukunnan laajentamaan edunsaajamääräystä ainakin tulkinnan kautta koskemaan myös rekisteröidyssä parisuhteessa elänyttä osapuolta.

Työntekijäin ryhmähenkivakuutukseen sovelletaan eräiltä osin vakuutus sopimuslakia, jonka säännökset ovat pääsääntöisesti pakottavia. Vakuutus sopimuslain 50 §:n säännöstä edunsaajamääräyksen tulkinnasta tulee lain 4 §:n mukaan soveltaa myös ryhmävakuutuksiin. Jos vakuutuksenottajan *puoliso* on määrätty edunsaajaksi, määräys on 50 §:n 2 momentin mukaan voimassa sen hyväksi, jonka kanssa vakuutuksenottaja kuollessaan oli avioliitossa. Parisuhdelain 8 §:n 4 momentin mukaan, kuten jo edellä todettiin, tu-

lee aviopuolisoa koskevaa säännöstä soveltaa myös parisuhdelaisissa tarkoitetun parisuhteen osapuoleen, jollei toisin säädetä. Vakuutus sopimuslaissa ei tehdä poikkeusta parisuhdelaista, ja näin ollen tulee 50 §:n 2 momentin sisältöä tulkita siten, että se käsittää rekisteröidyn parisuhteen osapuolen. Aivan kuten Vakuutusvalvontavirasto toteaa päätöksessään, ovat siis edunsaajaa koskevat vakuutusehdot työntekijöiden ryhmähenkilövakuutuksessa lainvastaisia.

Vaikka Vakuutusvalvontavirasto voisi ryhtyä ankariin toimenpiteisiin, se on päätöksessään päätenyt ainoastaan *toteamaan*, että *epäselvyyksien välttämiseksi* työntekijäin ryhmähenkilövakuutuksen edunsaajaa koskevia ehtoja *tulisi* muuttaa niin, että ne vastaisivat voimassa olevan lainsäädännön tarkoitusta. Koska tässä on kyse periaatteellisesti tärkeästä asiasta ja koska Vakuutusvalvontavirasto on pitänyt kyseisten vakuutusehtojen lainvastaisuutta selvänä, on huolehdittava siitä, että asiaan saadaan muutos. Ke-

nenkään oikeus korvaukseen ei saa olla riippuvainen siitä, miten pitkälle asianomaisella henkilöllä on voimavaroja valittaa asiassaan. Tavallisten kansalaisten on voitava luottaa siihen, että he tietenkin saavat sen, mikä heille lain mukaan kuuluu ilman lisäkustannuksia tai -tietoa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin ministeri aikoo ryhtyä huolehtiakseen siitä, että Vakuutusvalvontavirasto ryhtyy tapauksissa, joissa vakuutusyhtiöt soveltavat selkeästi lainvastaisia vakuutusehtoja, käytössään oleviin painostustoimenpiteisiin saadakseen valvonnan kohteen muuttamaan lainvastaaiset vakuutusehtonsa voimassa olevan lain mukaisiksi?

Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 2005

Eva Biaudet /r

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eva Biaudet'n /r näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 490/2005 vp:

Mihin toimenpiteisiin ministeri aikoo ryhtyä huolehtiakseen siitä, että Vakuutusvalvontavirasto ryhtyy tapauksissa, joissa vakuutusyhtiöt soveltavat selkeästi lainvastaisia vakuutusehtoja, käytösään oleviin painostustoimenpiteisiin saadakseen valvonnan kohteen muuttamaan lainvastaiset vakuutusehtonsa voimassa olevan lain mukaisiksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kysymyksessä esiin tuodussa tapauksessa Vakuutusvalvontavirasto lähetti tekemänsä päätöksen tiedoksi sekä kyseessä olleelle henkivakuutusosakeyhtiölle että Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolle. Virasto kehotti henkivakuutusosakeyhtiötä ottamaan päätöksessä todetut asiat vastaisessa toiminnassaan huomioon sekä pyysi Keskusliittoa ottamaan vakuutusehtojen

lainmukaisuuden esille henkivakuutusyhtiöiden kanssa sekä ilmoittamaan virastolle, mihin toimiin vakuutusyhtiöissä on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä asian johdosta. Viraston toimenpiteiden johdosta keskeiset työmarkkinajärjestöt, joiden väliseen sopimukseen työntekijäin ryhmähenkivakuutus perustuu, ovat sittemmin sopineet, että työntekijöiden ryhmähenkivakuutuksen voimassa olevia ehtoja täydennettiin siten, että parisuhdelain tarkoittamaa rekisteröidyn parisuhteen osapuolta pidetään myös edunsaajana. Virastolta saatujen selvitysten mukaan myös kysymyksessä mainitun tapauksen korvauksenhakijalle on suoritettu ehtojen mukaiset korvaukset.

Vakuutusvalvontavirasto on hallinnollisesti sosiaali- ja terveysministeriön alainen virasto, mutta päätöksenteossaan ja toimissaan itsenäinen. Virasto toteuttaa toiminnassaan sille laissa määrättyjä tehtäviä parhaaksi katsomillaan toimintatavoilla. Sosiaali- ja terveysministeriö on edustettuna Vakuutusvalvontaviraston johtokunnassa, jonka tehtävänä on ohjata ja valvoa viraston toimintaa yleisellä tasolla sekä tässä tarkoituksessa muun muassa asettaa yleiset tavoitteet viraston toiminnalle sekä päättää viraston toimintalinjoista.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2005

Sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 490/2005 rd undertecknat av riksdagsledamot Eva Biaudet /sv:

Vad ämnar ministern vidta för åtgärder för att se till att Försäkringsinspektionen i dylika fall, där klart lagvidriga försäkringsvillkor tillämpas av försäkringsbolagen, vidtar sådana påtryckningsåtgärder som står till dess förfogande att de får tillsynsobjektet att ändra på sina lagvidriga försäkringsvillkor så att dessa motsvarar gällande lag?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I det fall som avses i spörsmålet sände Försäkringsinspektionen sitt beslut för kännedom till både livförsäkringsaktiebolaget och Finska Försäkringsbolagens Centralförbund. Försäkringsinspektionen uppmanade livförsäkringsaktiebolaget att framöver beakta de omständigheter som avsågs i beslutet och anmodade Centralförbundet att ta upp frågan om försäkringsvillkorens

laglighet med livförsäkringsbolagen och att underrätta Försäkringsinspektionen vilka åtgärder försäkringsbolagen har vidtagit eller kommer att vidta med anledning av ärendet. På grund av Försäkringsinspektionens åtgärder har de centrala organisationerna på arbetsmarknaden, som sammellan har avtalat om grupplivförsäkring för arbetstagare, kommit överens om att de gällande villkoren för grupplivförsäkring för arbetstagare kompletterades så att parterna i ett registrerat partnerskap i enlighet med lagen om registrerat partnerskap betraktas också som förmånstagare. Enligt uppgifter från Försäkringsinspektionen har den sökande i det fall som nämns i spörsmålet fått ersättning i enlighet med dessa villkor.

Försäkringsinspektionen är administrativt sett underställd social- och hälsovårdsministeriet, men är självständig i sina beslut och i sin verksamhet. I sin verksamhet utför Försäkringsinspektionen sina lagstadgade uppgifter på det sätt som den själv anser vara bäst. Social- och hälsovårdsministeriet är företrätt i direktionen för Försäkringsinspektionen. Direktionen skall styra och övervaka verksamheten på ett allmänt plan och i detta syfte bl.a. lägga upp de allmänna målen för Försäkringsinspektionens verksamhet och besluta om riktlinjerna för dess verksamhet.

Helsingfors den 16 juni 2005

Social- och hälsovårdsminister Sinkkka Mönkäre